

Управление на инвазивни
чужди видове (ИЧВ) гръбначни
животни от значение за Европейския
съюз и хуманно отношение
към животните
Percottus glenii
Китайски поспаланко

Разпространение

Видът произхожда от Източна Азия. В България е установен за първи път през 1957 г. в рибовъдно стопанство при с. Мечка, Русенско. През следващата година е съобщен от блатото при с. Малък Преславец и р. Дунав при с. Кривина, Русенско. Впоследствие псевдоразбората бързо се разпространява във вътрешните водоеми (със зарибителен материал, като стръв, чрез речните системи или други пътища) и понастоящем се среща в цялата страна.

Основна нормативна уредба

Регламент (ЕС) 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2014 г. относно предотвратяването и управлението на въвеждането и разпространението на инвазивни чужди видове, Закон за биологичното разнообразие (2002 г.), Закон за рибарството и аквакултурите (2001 г.) и Закон за ветеринарномедицинската дейност (2006 г.).

Съществуващи мерки за управление

Настоящата обобщена информация е взета от *Ръководство за управление на ИЧВ гръбначни животни от значение за ЕС и хуманно отношение към животните* [ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm], където може да се намери по-подробна информация за съществуващите мерки за управление. Преди да се предприеме която и да е от мерките, описани в Ръководството, се препоръчва да се направи пълен преглед на използването на мерките, включително тяхната ефективност, въздействие върху благосъстоянието на животните и странични ефекти, както и да се вземат предвид местните условия, наличните ресурси и капацитет.

Препоръчва се ползвателите на Ръководството да прилагат мярката с най-ниска степен на въздействие върху благосъстоянието на животните според конкретните условия в държавата членка без това да компрометира ефективността на мерките за управление. Мерките за контрол трябва да причиняват най-малко вреди на най-малък брой животни, като се вземат предвид и други фактори, като разходи, нужди, ползи, приложимост и обществени нагласи.

Как е оценена и категоризирана степента на въздействие върху благосъстоянието на животните:

	Общо въздействие върху благосъстоянието на животните (5 области) Оценява хуманното отношение към животните при прилагане на мярката, с изключение на реалното премахване на животното (ако мярката включва премахване)			Начин на премахване Оценява хуманното отношение към животните при прилагане на метода за премахване (ако мярката включва такъв метод)		
Степен на въздействие	Няма въздействие (0)	Слабо – умерено въздействие (1)	Силно – много силно въздействие (2)	Моментална смърт (без страдание) [0]	Смъртта не е моментална (леко – умерено страдание) [1]	Смъртта не е моментална (силно – много силно страдание) [2]

Мярка	Цел	Ефективност и разходи	Степен на въздействие	
			Общо въздействие	Начин на премахване
*Регулиране на водните местообитания – пресушаване/отводняване на стоящи водоеми	Бързо премахване / контрол / ограничаване	Отводняването на водоеми може да се използва за премахване на видове от изолирани местообитания и обикновено е комбинирано с други методи (напр. улов с мрежи, електроулов и събиране с ръце). Тъй като видът може да оцелее в тинята на пресъхнали водоеми, необходимо е последващо третиране на субстрата с химикали (напр. хлорна вар). Методът е приложим и икономически ефективен само в малки и изолирани водоеми.	(1) – (2)	[2]
*Въвеждане на местни хищни видове	Контрол / ограничаване	Потискането и дори премахването на изолирани популации (не се отнася за премахването на широко разпространени популации) е възможно чрез зарибяване с местни хищници (напр. щука <i>Esox lucius</i> или речен костур <i>Perca fluviatilis</i>). Методът може да бъде ефективен само в малки и плитки стоящи водоеми.	(1) – (2)	[0] – [1]
*Електроулов	Бързо премахване / контрол / ограничаване	За прилагането на метода се изисква специално оборудване, обучение и разрешително. Разходите се увеличават и ефективността намалява с увеличаване на размера на третираната водна площ. Въпреки че методът се прилага при китайския поспаланко, необходима е повече информация за неговата ефективност и разходи. В България методът се използва само за научни цели.	(1) – (2)	NA
*Водни прегради (барииери) – физически и нефизически	Бързо премахване / контрол / ограничаване	Пропускливите прегради при оттока на стоящи водоеми или рибни стопанства могат да се използват за предотвратяване на разпространението на китайския поспаланко. Необходими са текущи разходи за поддръжка. Нефизическите барииери в реките също могат да бъдат използвани за предотвратяване на разпространението. Те обаче не са 100% ефективни и са по-подходящи за спиране навлизането във водноелектрически централи и др.; изискват непрекъснати разходи за експлоатация и поддръжка, вкл. постоянно електрозахранване.	(0) – (2)	[2] при нефизическите барииери
*Водни прегради (барииери) – физически и нефизически	Бързо премахване / контрол / ограничаване	Използването на физически риболовни методи с помощта на мрежи и капани може да бъде ефективна мярка, когато се комбинира с въвеждане на местни хищни риби за намаляване на числеността на популацията. Необходимо е обаче голямо риболовно усилие след всеки размножителен период, за да се преодолее компенсаторния ефект.	(2)	NA

Мерки за премахване след улавяне

Мярка	Степен на въздействие	
	Общо въздействие	Начин на премахване
*Пречупване на гръбначния стълб в областта на врата	(1)	[0]
*Механичен удар върху черепа	(1)	[0]
*Обезглавяване	(1)	[0]
*Електрически ток (електрошок)	(2)	[1]
*Отглеждане на затворено	(1)	NA
*Прерязване на врата с нож	(1)	[0]

* – Прилагането на мярката е предмет на ограничения съгласно законодателството в България

NA – Не е приложимо

Дата: 28.09.2022 г.

Източници

Ръководството за управление на ИЧВ гръбначни животни от значение за ЕС и хуманно отношение към животните може да бъде намерено на страницата на ЕС за ИЧВ: [\[ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm\]](https://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm)

Photo credit: *Percottus glenii* Китайски поспаланко © Petryl CC BY-SA 3.0

Заявление за освобождаване от отговорност: Настоящият документ е изготвен от IUCN в рамките на договор No. 07.027746/2019/812504/SER/ENV.D.2. "Идентифициране, оценка, споделяне и разпространяване на добри практики за хуманно управление на инвазивни чужди видове". Изложената информация и становища в този документ е възможно да не са изчерпателни и не е задължително да отразяват официалното становище на Европейската комисия (ЕК), IUCN, APHA, Eurogroup for Animals, EAZA, Newcastle University и EARS. Европейската комисия не гарантира точността на данните, включени в този документ. Нито ЕК, нито IUCN или някое лице, действащо от името на ЕК или IUCN, включително самите автори или участници в съставянето на документа, не носят отговорност за възможното използване на информацията, съдържаща се в него. Възпроизвеждането е разрешено при посочване на източника.

Обратна връзка: Ще сме благодарни за всички изпратени коментари, които биха могли да помогнат за подобряване на настоящия документ. Моля, изпратете Вашите коментари по електронна поща на адрес: ENV-IAS@ec.europa.eu